

Тема: *Романтизм у літературі. Байрон і Шевченко – «володарі дум» цілої доби.*

Мета:

навчальна: поглибити та узагальнити поняття про романтизм як художній напрям у літературі, його особливості;

розвивальна: формувати вміння самостійно знаходити особливості романтизму, інтерпретувати стильові особливості доміанти в поезіях Дж. Байрона та Т.Шевченка;

виховна: виховувати почуття патріотизму, краси і сили художнього твору.

Тип уроку: узагальнення і систематизації.

Вид уроку: інтегрований (українська та зарубіжна література), літературно – детективне агентство..

Нехай на гробі пам'ятником буде
Саме ім'я, не з мармуру споруда.
Якщо воно вшанує тлінний прах –
Ото і досить слави у віках.
Саме воно збудити може шану, –
В нім житиму чи в забуття з ним кану.
Дж.Байрон

Хід уроку

I. Організаційний момент

Інтерактивна вправа. Кожен вчитель, який завітав на урок, отримує листочок, на якому має написати, що він очікує від уроку. На дошці висить «Дерево сподівань», до якого треба прикріпити листочок.

Доброго дня всім тим, хто:

- прокинувся сьогодні з гарним настроєм,
- підготувався до уроку,
- не підготувався до уроку,
- всім тим, хто творив і намагався бути творцем!
- і всім, хто завітав до нас у гості!

Девіз уроку

Працюй – творчо!

Відповідай швидко,

Точно і правильно!

О яблуневий ніжний цвіт!

Вишневих вечорів зітхання,

Коли весь світ мов мерехтить

В прибої щастя і кохання.

О яблуневий ніжний цвіт!

Ніжність. Кохання. Поезія. Такі різні і водночас однакові слова. Всі вони викликають трепет і приємний щем у душі. А все через те, що за вікном прекрасна пора року. Пора, коли все довкола прокидається від зимового сну, оживає, починається нове життя. Виникає бажання діяти, творити, бо за вікном ВЕСНА, завдяки якій на світ народжується ПОЕЗІЯ.

Декламування поезій:

Уривок з балади «Тополі» Шевченка (Білінська О.В., вчитель зарубіжної літератури).

«Хотів би жити знов у горах» Байрона (англ., Скисків Т.М., вчитель української літератури).

(У клас вривається дівчина із купою паперів)

- Доброго дня! Це агентство «Юні детективи»?

- **Так. А що у Вас трапилося?**

Ой лишенько. Це точно кінець світу. І як таке могло статися саме сьогодні, а ще й зі мною? Адже досі мені так щастило. Всі іспити складала без труднощів, хоча й не вчилася, та й на парах з'являлася дуже рідко. То чому саме сьогодні, коли у мене заліковий урок? І викладач прийде. Байрон, Шевченко, класицизм, романтизм... Усе переплуталося. А я ж нічого не знаю. Ви зможете мені допомогти?

- Не хвилюйтеся так. Ось випийте води. Думаю, Ви правильно зробили, що звернулися до нас. Просимо Вас сідати. А ми спробуємо упорядкувати Ваші документи. Отже, «Квітка Романтизму», «Квітка Класицизму», так, так, так. Напевно, нам не обійтися без допомоги наших українських та іноземних експертів. То ж давайте звернемося до них.

II. Оголошення теми та мети уроку.

Сьогодні ми поглибимо та узагальнимо ваші знання про романтизм як творчий метод та літературний напрям шляхом визначення стильових доміант поезій Дж.Байрона та Шевченка, залучаючи при цьому інформацію про добу Романтизму та класицизму.

Метою нашого уроку є:

навчальна: поглибити та узагальнити поняття про романтизм як художній напрям у літературі, його особливості;

розвивальна: формувати вміння самостійно знаходити особливості романтизму, інтерпретувати стильові особливості доміанти в поезіях Дж.Байрона та Т.Шевченка;

виховна: виховувати почуття патріотизму, краси і сили художнього твору.

Результатом нашої роботи буде: «Квітка Романтизму» і «Квітка Класицизму», вирощені вами, а також міні-підручник, «Віночок вражень», «Дерево сподівань».

III. Усвідомлення теоретичного матеріалу у процесі виконання творчих завдань.

Байрон і Шевченко є знаменитими поетами і «для людей інших національностей». Адже «є спільні струни в усіх серцях... як один предвічний ідеал краси». Тому «є поезія, що не зворушить юрбу миттєво», але у віддаленому часі, «переходячи з уст в уста» здатна проникати «в душу милими почуттями краси і правди»; поезія, що ніколи не зів'яне як «любов та тихі сльози співчуття до тих, хто терпить муки»; поезія, як священне право ставати на їх захист «перед людьми і Богом без зайвих збуджень і лементу, без погроз і лайки».

- То що ж, юні детективи, допоможемо цій студентці, візьмемося за розслідування цієї справи?
- Так, допоможемо.
- Оголошуємо роботу нашого агентства «Юні детективи» відкритою. Тоді до слова запрошую наших агентів-істориків, які уже роздобули деякі матеріали, що допоможуть у розслідуванні.

Виступ творчої групи «Історики».

а) Однією з головних історичних подій, що дала поштовх до зародження романтизму, була Французька буржуазна революція 1789-1794 рр., яка розпочалася як спроба мирними, парламентськими засобами перебудувати увесь суспільний устрій.

Символом зречення старого стало зруйнування королівської в'язниці Бастилії та прийняття «Декларації прав Людини та Громадянина».

Але поступово у Франції розпочалася громадянська війна, яка супроводжувалася голодом і воєнною інтервенцією сусідніх держав.

Була встановлена диктатура якобінців, які вдалися до жорстокого терору, внаслідок чого загинуло багато невинних людей. І замість обіцяних «свободи, рівності й братерства» настала убога й сіра буржуазна повсякденність.

Розвиток романтизму припадає і на добу наполеонівських війн, які розпочалися після революції. Сходження Наполеона на Олімп закінчилося в 1812 р., коли його армія зазнала поразки у Росії. Але у 1830 р., у Франції спалахнула Липнева буржуазна революція, слідом за якою спалахують повстання у Польщі, Англії, Іспанії, а в Італії розгортається національно-визвольний рух.

б) Романтичний напрям в українській літературі був пов'язаний із боротьбою проти кріпацтва та національного поневолення, за право українського народу на культурний розвиток. Зачинателями нового напрямку були П.Гулак-Артемівський, Л.Боровиковський. найвищого розвитку український романтизм досяг у ранній творчості Т.Шевченка, а також діячів «Руської трійці» (М.Шашкевича, Я.Головацького, І.Вагилевича), які у 1837 р., видали збірку уснопоетичних і власних творів «Русалка Дністрова».

У 30-ті роки ХІХ ст. все більшої ваги набирають художньо-мистецькі принципи народності, історизму та ідея єднання слов'ян, поступово трансформуючи теоретичні засади раннього українського романтизму. Розвинений український романтизм звертається до джерел народності з тим, щоб успадкувати душу народну. Німецький раціоналізм, англійський сенсуалізм, французький моралізм перестають задовольняти етичні та естетичні потреби покоління, і воно звертається до власних національних джерел.

Поки ми слухали агентів-істориків, літератори також не дрімали, а активно працювали. Вони з'ясували, що Романтизм прийшов на зміну Класицизму. Тож давайте послухаємо і їхні думки.

Виступ групи «Літератори»

Класицизм – це художня система, яка склалася не лише в літературі, а й в архітектурі, музиці, живописі. Митці цього напрямку наслідували античну класику.

Класицизм виник як мистецтво розуму, правил і логіки. Класицисти вважали, що існують раз і назавжди визначені правила краси. Якщо художник буде дотримуватися їх, то матиме можливість створити досконалий твір.

Класицисти встановили суворі правила:

- поділ жанрів на високі та низькі;
- правило трьох єдностей;
- високоморальне мистецтво;
- навчання людей на зразках героїчних характерів і дій;
- дидактичний принцип мистецтва.

Романтизм – це художній напрям у літературі, що сформувався в змаганні з канонами класицизму та просвітницькими ідеалами. Романтики руйнували канони класицизму й створювали художні твори, в яких відчувалися розкутість, дух свободи. Герої романтиків – сильні характери, вони пристрасні, емоційні, мають потяг до прекрасного, але часто зазнають розчарування в житті, в суспільстві. Вони страждають. Самотність стає нестерпною. Вони намагаються втекти подалі від буденності, вирватись з оточення самовдоволених сучасників. Герої романтиків з презирством ставляться до тих, хто вдовольняється існуючим. Вони поринають у світ фантазії, навіть у містику. Твори

романтиків відрізняються напруженими сюжетами, яскравими образами. Мова романтиків виразна, емоційна, чимало запозичує з народної мови.

У різних країнах Західної Європи романтизм мав свої особливості. Але всіх романтиків об'єднували інтереси до національної історії, традицій, фольклору, потяг до прекрасного, захоплення героїчними особистостями, оспівування чистого кохання, волелюбності, критика буржуазної реальності, зневага до натовпу, пошуки нових форм у літературі, розкутість поетики.

Байрон і Шевченко були яскравими представниками англійського та українського романтизму.

Отже, прослухавши і пригадавши відомості про ці дві доби, ви отримуєте завдання: вписати риси Романтизму і Класицизму на цих пелюстках і утворити «Квітку Класицизму» і «Квітку Романтизму».

«Квітка Класицизму»:

1. раціоналізм, простота, ясність побудови;
2. раціонально організована держава;
3. людина в центрі соціально-ієрархічних стосунків;
4. не типовість подій, обставин, характерів;
5. розкриття характерів героїв прямолінійне;
6. поділ героїв на позитивні і негативні.

«Квітка Романтизму»:

1. національно-історична тематика;
2. суб'єктивна природа творчості;
3. поєднання національного та соціального начал;
4. занурення у світ підсвідомого, таємничого;
5. використання символів;
6. романтичний герой.

Робота в групах «Скринька знань»

Оскільки ми з'ясували, що Байрон і Шевченко – представники двох країн: Англії та України, то стає зрозуміло, навіщо тут серед документів знаходяться всі ці слова. Отже, юні агенти, перед вами складне завдання «Скринька знань», воно полягає у поділі всіх цих слів за приналежністю до певної країни. Таким чином, завданням цієї групи є віднайти слова, пов'язані з Англією, а іншої – з Україною. Часу обмаль, тому працюємо швидко.

Виступ групи «Географи» про географічне положення України та Англії.

Англія – Лондон; Темза; великі порти; червона троянда; острівне положення; кораблебудування; часто йде дощ; густі тумани; кельти; Сіті; Букінгемський палац; Байрон; Трафальгарська площа; Тауер; Собор святого Павла; Свон-театр; монетний двір.

Україна – країна Східної Європи; 603,7 км².; Чорне і Азовське моря; Дніпро; Дністер; Кримські гори; Керч; зернові культури; Львів; нафта; Карпати; помірно-континентальний; сніжний покрив; пшениця; Тарас Шевченко; Київ; Києво-Печерська лавра; Хрещатик.

Давайте перевіримо, як агенти впоралися із завданням.

Виступ групи «Біографи»

Тепер нам залишилось з'ясувати, хто ж такий Байрон і Шевченко. Тому за роботу беруться агенти-біографи.

Досьє на Джорджа Байрона

- 1) **Ім'я:** Джордж Гордон Байрон.

- 2) **Роки життя:** 1788-1824
- 3) **Місце народження:** м. Лондон Англія
- 4) **Соціальне походження:** народився в сім'ї військового.
- 5) **Особливі прикмети:** зріст – менше за 5 футів 8 дюймів; кульгавий.
- 6) **Улюблена страва і напитек:** яйця, шинка, пиво.
- 7) **Освіта:** навчався у Кембріджському університеті.
- 8) **Сімейний стан:** Анна Ізабелла Мілбенк – дружина; Ада Байрон (Лавлейс) – дочка, вчений-математик, увійшла в історію як перша жінка-програміст.
- 9) **Вид діяльності:** літературна творчість.
- 10) **Кращі твори:** «Паломництво Чайльд-Гарольда»(1812), «Удень, коли мені виповнилося тридцять шість років», «Бепо»(1817), «Дон Жуаном»(1817—1823), «Маріно Фал'єро»(1820), «Сарданапал»(1821), «Обидва Фоскарі»(1821), «На втечу Наполеона з острова Ельби», «Ода з французького», «Зірка Почесного легіону», «Прощання Наполеона», російськомовні: «Гяур» (1813), «Абидоська наречена» (1813), «Корсар» (1814), «Лара» (1826), «Облога Коринфа» (1816), «Паризіна»(1816), «Мазепа» (1819).
- 11) **Захоплення:** подорож (дворічна середземноморська: Італія, Албанія, Греція, Туреччина).
- 12) **Політичні уподобання:** виступ в палаті лордів на захист робітників текстильних фабрик Ноттінгема; участь у русі карбонаріїв (мета – об'єднання Італії і звільнення її від іноземного ярма); участь у боротьбі грецького народу проти турецького поневолення.
- 13) **Коло знайомств:** Мері Дафф (перше кохання), Маргарита Маркер (кузина, друге кохання дитинства), Мері Чаворд (дочка сусідів, третє кохання юнацьких років), Тереза Гвічіолі (Гамба) (останнє кохання), Персі Біші Шеллі (друг, англійський поет-романтик)/
- 14) **Естетичні засади:** реалізував естетичні засади романтизму.

Проаналізувавши життєвий і творчий шлях поета, ми виділили явні контрасти в житті і творчості Байрона:

- будучи аристократом за походженням, він стає на захист простолюду;
- руйнуючи кохання у власному житті, він оспівує його у своїх поезіях;
- відмовившись від участі в революційній боротьбі в Англії, він бере участь в революційному русі в Італії та Греції;
- відчуваючи любов до людства, він зневажає людей, між якими відчував себе чужим і самотнім.

Слово вчителя (вчитель зарубіжної літератури)

Байрон відчував себе сиротою, і це не випадковість. Самотність супроводжувала його все життя. Але самотніми були й романтики, взірцем лірики яких є лірика Байрона.

So, We'll Go No More a Roving

By George Gordon, Lord Byron

So, we'll go no more a roving
 So late into the night,
 Thought the heart be still as loving.
 And the moon be still as bright.

For the sword outwears its sheath,
And the soul wears out the breast,
And the heart must pause to breathe,
And love itself has rest.
Though the night was made for loving,
And the day returns too soon,
Yet we II go no more a roving
By the light of the moon.

Слово вчителя (вчителя української літератури)

Таким же самотнім був і Тарас Шевченко, який також належить до когорти романтиків. Тож запрошуємо вас на прямий ефір програми «Відомі постаті».

Шевченко Тарас Григорович (1814-1861)

Доброго дня всім. Вас вітає літературно-мистецька програма «Відомі постаті» і її ведуча Оксана Вівчар. Сьогодні ми поговоримо з Вами про відомого «Кобзаря» - Тараса Григоровича Шевченка.

Народився майбутній великий поет України 9 березня (25 лютого за ст. стилем) 1814 року в селі Моринці Звенигородського повіту на Черкащині в родині селян-кріпаків Григорія Івановича та Катерини Якимівні Шевченків. З цього села походила мати поета, кріпачка пана Енгельгарду. Сюди після одруження, за розпорядженням поміщика, переселилися вони з Кирилівки на короткий час. Під час цього переселення у них народився син Тарас. У 1816 році родина Шевченків повертається до рідної Кирилівки. У цьому селі проминуло все дитинство нашого поета, з ним пов'язані всі перші його дитячі спогади і життєві враження.

Добре було б поспілкуватися із самим поетом. Та не маємо такої можливості. Тож до нас у гості завітав добрий друг Тараса Григоровича – Іван Сошенко.

- Що Ви можете розкати нам про дитячі роки Кобзаря?

- До смерті матері (у 1823 р.), живучи під її опікою, здається, що хлопчик і горя не знає. Опісля ж, почалися ті життєві незгоди, які переслідували Тараса до самої могили. У 1825 році помирає батько. Після цього малого Тараса віддали в школу до сільського дяка, де він вчився читати й писати, засвоїв часослов і псалтир. Наука йому давалася легко, але відзначався він непосидючістю й норовливістю, за що часто бував битим.

Відомий факт, як заставши одного разу свого козачка за малюванням, Енгельгардт наказав влаштувати тому екзекуцію, за те, що насмілився малювати вночі, запаливши свічку. У 1836 році термін контракту закінчився, але Шевченко залишається в нього вже як найманий робітник-підмайстер.

- Саме тоді Ви і познайомились з митцем. Чи не так?

- Саме в цей час він робить і перші поетичні спроби — з'являється балада «Причинна». Наша зустріч мала надзвичайно важливе значення для подальшої долі Тараса Григоровича. Я познайомив його з Є.Гребінкою, дістав дозвіл відвідувати вечірні класи Товариства заохочення художників, а пізніше звів з уславленим художником, професором Академії художеств Карлом Брюлловим. У перших числах квітня 1837 року К.Брюллов розпочав працю над портретом В.Жуковського. У квітні 1838 року було розіграно лотерею, панові Енгельгардту вручена величезна на той час сума — 2500 карбованців, і 22 квітня підписано документ, яким поміщик надавав Шевченкові волю.

- Що Ви можете розказати про перше видання «Кобзаря»?

- У квітні 1840 року з'являється друком «Кобзар», що став переломною віхою не тільки в творчому житті поета, але і в житті всього українського народу. Журнали та

газети Петербурга одразу ж помістили рецензію на цю книгу. Усі вони одноставно відзначили високий таланти, неповторну емоційну інтонацію, образність, народний колорит, щирість і самотність видання.

- Чи знаєте Ви, коли поет побував востаннє на теренах України?

- Так, звісно ж. Влітку 1859 року поет знову вирушає на батьківщину, зустрічається з друзями, ріднею, подовгу живе у них. 15 липня, поблизу Прохорівки, Шевченка заарештовують і відправляють спочатку до Черкас, потім у Мошни, а 30 липня — в Київ, у розпорядження губернатора І.Васильчикова.

- Хто така Ликера Полусмакова?

- З нею Шевченко познайомився влітку 1860 року і, як йому здається, зустрів ту жінку, яку шукав усе життя. Та побудувати сімейне щастя йому так і не судилося. З осені починає різко занепадати здоров'я поета. Та, навіть, хворим продовжує він малювати, писати вірші, листуватися. 25 лютого поет ще одержав вітальні телеграми з нагоди дня народження, а наступного дня, о 5-й годині 30 хвилин ранку його вже не стало. 28 лютого відбувся похорон Тарас Григоровича Шевченка на Смоленському кладовищі Петербурга, а 10 травня його було перепоховано у Каневі, на Чернечій горі.

- Ми Вам щиро дякуємо за таку теплу і приємну зустріч.

- Дякую й Вам, що не забуваєте про таких людей, як Тарас Григорович Шевченко. Радий був з Вами поспілкуватися.

«Płynie woda z pod jawora»

Гра «Піймай помилку»

Ви прослухали наших агентів. Тепер вам потрібно розшукати і впіймати помилку. Ми зачитуватимемо вам речення. Ваше завдання полягатиме у визначенні правильності твердження. Наша робота вимагає точності і зосередженості, тому прохання відповідати: «так», «ні».

1. Джордж Гордон Байрон – відомий німецький поет. (ні)
2. Народився майбутній великий поет України 9 березня 1841 року в селі Моринці. (ні)
3. Найсвітлішим періодом у своєму житті поет вважав навчання у коледжі. (так)
4. У перших числах квітня 1837 року К.Брюллов розпочав працю над портретом В.Жуковського. (так)
5. Байрон вражав всіх своєю феноменальною пам'яттю, наполегливістю і жадобою до знань. (так)
6. У квітні 1838 року було розіграно лотерею, панові Енгельгардту вручена величезна на той час сума — 2500 карбованців, і 22 квітня підписано документ, яким поміщик надавав Шевченкові волю. (так)
7. В 1823 р. Байрон покидає Грецію і їде до Італії. (ні)
8. В Академії художеств Шевченко успішно виконував навчальні завдання і завжди отримував високі оцінки за свої роботи. (так)
9. Головною рисою Байрона була любов до життя, до людей і близьких. (так)
10. У квітні 1845 року з'являється друком «Кобзар» (ні)
11. Поет Байрон прожив довге життя – 57 років. (ні)
12. Влітку 1859 року Шевченко знову вирушає на батьківщину, зустрічається з дружиною та ріднею, подовгу живе у них. (ні)

(читає відповіді з екрана)

Тепер просимо обмінятися зошитами і здійснити взаємоперевірку.

Проведення літературної експертизи

Залишилось провести літературну експертизу, завдання якої проаналізувати:

- 1) поезію «Тополя» Шевченка;
- 2) поезію «Хотів би жити знов у горах» Байрона.

Недавно у Києві пройшов фестиваль аматорського кіно, перемогу в якому здобули учні нашої школи. Поки експерти працюють над завданням, вашій увазі пропонується переглянути уривки із фільмів за мотивами «Тополі» Шевченка та «Мазепи» Байрона.

Виступ експертів:

1) У ранніх творах (інколи і в пізніших) Шевченко переважно схилився до романтики: в них бачимо його інтерес до незвичайного, яскравого і навіть таємничого, фантастичного, піднесений стиль мови, деяку розчуленість, навіть сентиментальність, захоплення історичним минулим, а це якраз основні риси романтизму. Поступово посилюються реалістичні мотиви в романтизмі Шевченка, він вносить у нього елементи соціальної сатири. Основа естетичної платформи Шевченка — правдиве зображення дійсності та висока художність, сміливе викриття антинародного ладу, активний гуманізм, впевненість у кращому майбутньому, заклик до визволення і побудови демократичної держави.

«Тополя» – типова балада у контексті ранніх романтичних творів Тараса Григоровича. Твір починається чарівною картиною степу: синіє безкрає поле, гуляє вітер, нагинає самотню тополю:

По діброві вітер виє,
Гуляє по полю,
Край дороги гне тополю
До самого долу.

Ці рядки є своєрідним обрамленням балади. У мальовничому образі тополі вгадується дівчина. Настрій тривоги охоплює душу, бо тополя «марне зеленіє», «одна як сирота», «кругом ні билини», тільки степ та могили. Символіка самотності розкривається через сприйняття тополі постійними мандрівниками степу – чумаком та чабаном, їх роздумами про дерево-сироту серед безкрайого степу.

Сюжет балади традиційний для українського фольклору: дівчина покохала козака, якийсь час з ним зустрічалася. Ось як це показує Шевченко:

Стануть собі, обіймуться –
Співа соловейко;
Послухають, розійдуться,-
Обоє раденькі...

Для дівчини це перші почуття, перший досвід у коханні. Тому вона віддає коханому усе серце, усю довіру, для неї її милий - ідеал. Дівчина ще не знає (на власному досвіді), що кохання буває гірким, що бувають зради та розчарування.

Минає час радощів і приходиться час смутку. Коханий поїхав геть. В героїні балади життя втрачає сенс. Навіть батьки не відіграють в її житті таку роль, як раніше. ("Без милого батько, мати - / Як чужії люди").

Далі - гірше:

Минув і рік, минув другий –

Козака немає;

Сохне вона як квіточка...

Для дівчини життя без милого стає тягарем. Проте вона ладна чекати на нього все життя. Але тут втручається мати. Вона хоче віддати доньку за заможного літнього чоловіка. І тоді дівчина зважується на ризик. Соціально-побутовий конфлікт, покладений в основу балади, загострюється. Вона йде до ворожки, розповідає про свою долю, плаче, говорить, що накладе на себе руки. За цих обставин ворожка дає зілля, яке може допомогти в нелегкій справі. Якщо козак живий, то він неодмінно повернеться, якщо ні - то краще не знати, що буде. Закохана має останній шанс побачити свого милого і зважується прийняти зілля. Але козак не повернувся - і дівчина стала тополю. Одразу виникає питання: чому саме тополя? Відповідь можна знайти у зовнішній схожості дівчини з цим деревом: висока, тоненька, струнка. Тополя саме цим вирізняється серед інших дерев. Так само ці характеристики вважаються ознаками дівочої краси.

Якщо шукати причини трагічної долі головної героїні, то їх принаймні дві. Перша - це тогочасні традиції: дівчина має любити у своєму житті лише одного чоловіка; батьки можуть втручатися у життя дітей, вибираючи за них наречену чи нареченого. Друга причина - це кохання. Наскільки воно справжнє, ми не можемо напевно сказати, адже це вигадана героїня. Але я вважаю, що тут є одна ознака справжності і щирості кохання - це момент перетворення дівчини у тополя.

Для увиразнення тексту автор використовує такі художні засоби:

- епітети: високий (стан), широкий (лист), гнучка (тополя), карі (оченята), біле (личко),
- порівняння : «кругом поле, як те море», «пішла стара, мов каламар», «як квіточка»
- метафори: «а серденько мліло», «випий трошки сього зілля — все лихо загоїть»

Уявіть, десь в полі стоїть самотня тополя. Минають роки, а вона все стоїть. Ми знаємо, що це дівчина чекає на свого коханого. Вже минуло багато часу, а вона все ще чекає. Головною ознакою справжнього кохання є довготривалість почуття. У баладі саме так і сталося. Ця тополя, як символ кохання, буде стояти біля дороги вічно і нагадувати людям про романтичну і трагічну історію і про те, яким має бути справжнє кохання.

2) Бунтівного духу сповнена поезія Байрона "Хотів би жити знов у горах...У вірші посилюється тема втечі від дійсності , тема "світової скорботи ".Але крім цієї теми в

поезії з'являється ще одна тема – протест Байрона проти загальноприйнятих норм моралі тогочасної Англії, яку поет називає «краєм лукавства і німоти». Самотність, розчарування відчувається у вірші. Поет був романтиком, тож і вабили його "темні урвища і хребти", "пустка дика й хмура", "небо грозове". Саме дика, незаймана природа, грізна і велична у своїй первозданності, вабить ліричного героя. Він ладен проміняти вищий світ, де людина не може лишатися собою, а вимушена лукавити, брехати, пристосовуватися, на життя наодинці з природою, де виявляються кращі риси людини, відбувається перевірка на міцність

У вірші прекрасні спогади про минуле поєднуються з гіркими роздумами про сучасне. Ліричний герой кохав, але, ті, кого він кохав, померли, він мав друзів, але друзі дитинства пішли від нього. Його «самотнє серце» відчуває страшний смуток, бо всі його колишні надії мертві.

(How cheerless feels the heart alone.

(Надію втративши назавжди ,

When all its former hopes are dead!)

Вже й серце стало крижаним)

У його душі так "холодно", що навіть усмішки гарної жінки набридли і не хвилюють почуттів. Ліричний герой називає світ, до якого він належить, світом "лукавства й облуди", краєм "лукавства і німоти", (Облудний — брехливий, лицемірний.) Він хоче втекти від світу, жити в горах "на лоні урвищ і горбів", блукати між скель. Світ, у якому живе ліричний герой, "душний" для нього. У тому світі немає щирості, проявів людської відвертості, свободи, він фальшивий, у ньому людина не може вільно дихати. То світ без руху, це замкнений простір.

"Душному світу" протиставлене грозове небо, де немає лицемірства. Небо – це природа, а її не можна підкорити, вона – справжня, не фальшива. Гроза – прояв стихії, свобода дій, у грозовому небі вільно дихається. То розімкнений простір.

Душа прагне скель і висоти. Там, "вільно дишать груди", він відчуватиме свободу. Це край, у якому всі вільні, він позбавлений фальші, лицемірства та обману. Там панує природна стихія.

Свою душу ліричний герой порівнює з прип'ятим птахом, яка мріє поринути

Туди б, з незлобним серцем, в бурю,

На те безлюддя, до стихій!

Волю пустку дику й хмуру

Таку ж як дух похмурий мій.

О, як мені з душного світу,

Мов голуб до свого кубла,

У небо грозове злетіли.

В кочівлю сонця і орла!

Великого значення для розкриття ідеї вірша мають образи сонця та орла. В останніх рядках вірша йдеться про те, що ліричний герой хотів би злетіти до сонця та орла. Сонце – це символ світла, а світло – це істина ("світло істини"). Ідеалом для Байрона є орел – символ свободи, волі, він не боїться сонця й літає вище за всіх птахів, але це вільні птахи, у неволі вони погано приживаються. Для поета – це висота духу, необтяженого земними клопотами і наділеного "незлюбним серцем".

Фінал вірша є розв'язкою конфлікту. Сила духу ліричного героя здатна пробити небо, щоб досягти іншого світу. Виразні метафори підкреслюють високі прагнення людини: «Тільки б крила були дані мені, Що понесуть голубку до гнізда...»

Ліричний герой Байрона — непересічна особистість. Він мислитель, філософ, здатний не тільки до глибокого аналізу дійсності, але й до самоаналізу. Він заглиблюється у свій внутрішній світ і свої ідеали, де знаходить «крила» для «голубки-душі». Сили протистояти нищому суспільству йому його Дух.

У вірші простежується психологічна еволюція ліричного героя: від розчарування й відчуженості, моральних втрат і сумнівів його душа здатна, здолавши «морок розуму», піднятися до світлого й чистого неба. Композиція твору відображає етапи його духовних пошуків, розвиток основної ідеї. Вірш складається із 7 строф, перші три з яких відображають конфлікт «я — світ», наступні три — «я — людство», а остання, сьома, строфа вирішує конфлікти, що переводяться із зовнішнього плану у план внутрішній.

Для увиразнення тексту автор використовує такі художні засоби:

-епітети: душний (світ), грозове (небо), темні (урвища та хребти), дика й похмура (пустка), « з незлюбним серцем », (похмурий дух)

- порівняння : « мов голуб до свого кубла », « ... пустку дику й хмуру , Таку ж, як дух похмурий мій »

- метафори: « тільки б крила були дані мені, що понесуть голубку до її гнізда»

Байрон за допомогою епітетів і порівнянь зображає душевний стан ліричного героя, його ставлення до того світу, в якому він живе, і до того краю, де він хотів би опинитись. Епітет і порівняння, вжиті разом, підсилюють одне одного, допомагають з більшою виразністю підкреслити певну рису зображеного ("дух похмурий").

Вірш Байрона «Хотів би жити знов у горах...» завжди актуальний, оскільки в ньому показані складні духовні шукання особистості, осмислюється місце людини у світі й утверджуються волелюбні ідеї. Автор протестує проти нищого, знедуховленого суспільства, прагнучи у світ мрії, свободи, високих ідеалів.

Композиційна побудова, символіка твору, характер ліричного героя сприяють розкриттю драматичного конфлікту особистості з недосконалою дійсністю.

Створення графіті

У роботі детектива не обійтися без створення фоторобота. Саме тому перед вами таке завдання.

Кожна група повинна зобразити одну з рис романтизму. Потім групи обмінюються аркушами, відгадують рису, домальовують те, що вважають потрібним і знову обмінюються. Кожна група має аргументувати і пояснити те, що зображено на плакаті.

IV. Підсумки уроку

Слово вчителя.

Ми бачимо, що кожна група справилася із завданням. На уроці ви відчули себе в ролі літературознавців, критиків, лінгвістів, показали вміння працювати в групах і сумлінно підходити до виконання завдань, розкрили творчі та комунікативні здібності: слухати партнерів, висловлювати власну думку, переконувати, підвищувати рівень мовленнєвої культури, зрештою активно розвивати мислення з опорою на науку. І всі ці вміння і навички ви повинні були використати при виконанні випереджувального завдання – створення міні – підручника. Зараз ми попросимо представити аудиторії те, що у нас вийшло.

Презентація міні-підручника

Учні 5 класу гімназії працювали над створенням міні – підручника. Ми створили посібник – хрестоматію і назвали його « Романтизм у поезіях Дж. Байрона і Т. Шевченка. » У посібнику подана розповідь українською та англійською мовами про життєвий і творчий шлях Дж.Байрона й Т.Шевченка, поетичні твори українською, англійською мовою та його переклад на українську мову. Є тут і загальні відомості про добу Романтизму, її головні ознаки. Пам'ятка « Як аналізувати ліричний твір » допоможе навчитися компетентного розуміння поезії. Є окрема сторінка – це літературний коментар про Дмитра Хомича Паламарчука, який перекладав твори Дж. Гордона Байрона українською мовою. Після літературного коментаря помістили глосарій літературознавчих термінів. Для перевірки знань із біографії і творчості поетів - гра « Піймай помилку ». Є розділ самоконтролю, який складає три рівні : « Продовж думку », « Подумай », « Напиши ».

- Щиро вдячна вашому агентству за допомогу. Тепер, завдяки вашому міні-підручнику, я вже нічого не переплутаю. До побачення.

Висновок

Європейський романтизм, найяскравішими представниками якого є Байрон і Шевченко, був не просто літературно-мистецьким напрямом, а напрямом, який виник цілком в естетично-художній сфері. Він був рухом, що охопив різні сфери не лише мистецтва, а й духовної культури взагалі, проявляючись у них з такою ж інтенсивністю, як і в літературі, музиці чи малярстві.

До спадщини Байрона Шевченко ставився скептично, зокрема через художню умовність, неконкретність байронічного «заперечення дійсності». Колись у не дуже вдалій, бо написаній по-російському (певно лише для княжни Варвари Рєпніної), своїй поемі, одштовхувався він досить іронічно від Байрона. Розуміється, Шевченко мав для того підстави. Але з тією парадоксальністю, яку визначає справжнє життя, можна твердити, що при цілій несхожості їх, — лінія, що сполучує ім'я Байрона з кількома іншими романтиками на сході Європи, найбільш, може, просто і безпосередньо йде саме до Шевченка. Водночас існує площина безпосереднього перетину поетичних світів Байрона й Шевченка.

Повернемося до нашого епіграфа.

Нехай на гробі пам'ятником буде
Саме ім'я, не з мармуру споруда.
Якщо воно вшанує тлінний прах –
Ото і досить слави у віках.
Саме воно збудити може шану, –
В нім житиму чи в забуття з ним кану.

Дж. Байрон

Життя людини закінчилося, а життя поета продовжується до сьогодні і буде жити у віках. Воно звучало і звучить до сьогодні в піснях, символічних поемах, образи його увінчані в різних видах мистецтва. А найголовніше – в серцях людей всього світу. Слава, любов і повага до Байрона і Шевченка не в мармуровій споруді, а в іменах поетів, які не канули у забуття, а живуть і до сьогодні.

Холодно в Лондоні. Темза в тумані,
Наче у траурі, тихо тече.
Дощ. Ліхтарі і світильники тьмяні
Світять в пітьмі, наче більма очей.
Що тут напишеш? До сьомого поту
Мучся, а вірш не народиться з рим, ...
Байрон у слові й житті ні на йоту
Не поступився сумлінням своїм!

Іван Гнатюк «Байрон»

Умер поет. Далеко на півночі,
У городі непривітнім, чужім.
А хто йому накриє сонні очі
Китайкою? Заплаче хто по нім?

Не клопочись! Як північна година мине
Мине, хтось двері втворить на розвір.
Прийде Петрусь, Оксана, Катерина
І Наймичка – найде їх повний двір.

Богдан Лепкий «Умер поет»

Митці народжуються і помирають, але пам'ять про них залишається вічно у наших думках і серцях.

А зараз ми роздамо вам сонечка і хмаринки, де сонечко означає, що на уроці було цікаво, почував себе комфортно; хмарка – почувався ніяково, невпевнено. Кожний із вас покладе перед собою те, що відповідає вашим почуттям і настрою. Таким чином утвориться «Віночок вражень»

V. Домашнє завдання

Написати твір-мініатюру «Вічно жива весна поезій Шевченка і Байрона»

Обговорення «Дерева сподівань» (обговорення вчителями уроку)